

STALIŠČE OSNOVNOŠOLCEV DO NACIONALNEGA PREVERJANJA ZNANJA

Druga področja
Raziskovalna naloga

Avtorici: Tjaša Cebek in Nika Šoštarič

Mentor: mag. Vojko Jurgec

Ptuj, 2016

ZAHVALA

Najprej se zahvaljujema mentorju, mag. Vojku Jurgecu, za strokovne nasvete in čas, ki ga je posvetil raziskovalni nalogi ter za pomoč pri prevodu povzetka v angleščino.

Zahvaljujema se tudi ge. Vlasti Mlinarič za lektorski pregled naloge.

Zahvala gre tudi učitelju g. Petru Majcnu, za potrpljenje, ko sva nalogo pisali v kabinetu računalniške učilnice in vsem učencem, ki so izpolnili anketni vprašalnik in tako pripomogli k nastanku te raziskovalne naloge.

KAZALO

1 UVOD	6
2 TEORETIČNI DEL	7
2.1 Kaj je nacionalno preverjanje znanja?	7
2.2 Namen nacionalnega preverjanja znanja	7
2.3 Priprava in izvedba nacionalnega preverjanja znanja	7
2.3.1 Nacionalno preverjanje znanja za učence s posebnimi potrebami	8
2.4 Vrednotenje in dosežki na nacionalnem preverjanju znanja	8
2.5 Zgodovina zunanjega preverjanja znanja v Sloveniji	9
2.6 Zunanje preverjanje znanja po Evropi	10
2.7 Stališča do nacionalnega preverjanja znanja	12
2.7.1 Stališče staršev do nacionalnega preverjanja znanja	12
2.7.2 Stališča učiteljev do nacionalnega preverjanja znanja	13
2.7.3 Stališča ravnateljev do nacionalnega preverjanja znanja	13
3 EMPIRIČNI DEL	14
3.1 Raziskovalni problem	14
3.2 Hipoteza	14
3.3 Raziskovalno vprašanje	14
3.4 Spremenljivki	14
3.5 Populacija – vzorec	14
3.6 Metode in instrumenti za zbiranje podatkov	15
3.7 Zbiranje podatkov	15
3.8 Statistična predstavitev podatkov ankete za mlajše učence	15
3.8.1 Spol	15
3.8.2 Razred	16
3.8.3 Si že kdaj slišal za nacionalno preverjanje znanja oz. NPZ?	16
3.8.4 Ali veš kaj je NPZ?	17
3.8.5 Ali veš, v katerih razredih pišemo NPZ?	18
3.9 Statistična predstavitev podatkov ankete za starejše učence	19
3.9.1 Spol	19
3.9.2 Razred	19
3.9.3 Ali meniš, da je nacionalno preverjanje znanja potrebno?	20
3.9.4 Ali bi se odločil pisati nacionalno preverjanje znanja, če bi bilo le-to neobvezno?	20
3.9.5 V katerem razredu bi po tvojem mnenju bilo najbolj smiselno pisati NPZ?	21
3.9.6 Meniš, da bi si tretji predmet v 9. razredu moral izbrati vsak učenec sam?	22
3.9.7 Če bi si tretji predmet lahko sam izbral, katerega bi izbral?	22
3.9.8 Ali bi po tvojem mnenju NPZ moral imeti večjo veljavo?	23
3.9.9 Rezultati nacionalnega preverjanja znanja bi se morali upoštevati	23
4 ZAKLJUČEK	25
5 VIRI IN LITERATURA	27
6 PRILOGE	28
6.1 Anketni vprašalnik za mlajše učence (1. do 5. razred)	28
6.2 Anketni vprašalnik za starejše učence (6. do 9. razred)	29

KAZALO SLIK

Slika 1: Spol anketiranih mlajših učencev.....	15
Slika 2: Delež mlajših učencev po razredih.....	16
Slika 3: Prepoznavnost NPZ-ja med mlajšimi učenci.....	16
Slika 4: Poznavanje NPZ-ja med mlajšimi učenci.....	17
Slika 5: Poznavanje časa opravljanja NPZ-ja med mlajšimi učenci.....	18
Slika 6: Spol anketiranih starejših učencev.....	19
Slika 7: Razred anketiranih starejših učencev.....	19
Slika 8: Mnenje učencev o potrebnosti NPZ.....	20
Slika 9: Mnenje starejših učencev o samostojni odločitvi opravljanja NPZ.....	20
Slika 10: V katerem razredu bi se učenci sami odločili pisati NPZ?.....	21
Slika 11: Mnenje učencev o samostojni izbiri 3. predmeta v 9. razredu.....	22
Slika 12: Predmeti, ki bi jih učenci zbrali kot 3. predmet.....	22
Slika 13: Mnenje učencev o večji veljavi NPZ.....	23
Slika 14: Mnenje starejših učencev o tem, kje bi se morali upoštevati rezultati NPZ.....	23

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prva vpeljava nacionalnega preverjanje znanja po Evropi po letih.....	10
Tabela 2: Nacionalno preverjanje po Evropi.....	11

POVZETEK

V Sloveniji učenci ob koncu 6. in 9. razreda osnovne šole opravljajo zunanje preverjanje, oziroma ti. nacionalno preverjanje znanja, ki je namenjeno pregledu znanja učencev.

V teoretičnem delu raziskovalne naloge so predstavljene glavne značilnosti nacionalnega preverjanja znanja, kratka zgodovina le-tega ter primeri zunanjega preverjanja znanja osnovnošolcev po Evropi. Predstavljena so tudi stališča učiteljev, ravnateljev in staršev do NPZ.

Doslej je bilo opravljenih veliko raziskav glede stališč učiteljev, ravnateljev in staršev do NPZ, ne pa tudi stališč učencev, zato sta se avtorici odločili raziskati omenjeno področje. S pomočjo dveh anketnih vprašalnikov (enim za učence od 1. do 5. razreda in drugim za učence od 6. do 9. razreda) sta ugotovili, da se večina učencev z NPZ seznani dokaj pozno (šele v 5. razredu) in da ima večina starejših učencev (tj. 6. do 9. razred) do preverjanja po večini negativen odnos.

Ključne besede: zunanje preverjanje, nacionalno preverjanje znanja, NPZ, stališče, osnovnošolci

ABSTRACT

In Slovenia, primary school students take the external assessment, or the so-called National Assessment of Knowledge Examination, at the end of 6th and 9th class. The assessment is meant to help the students evaluate their progress.

The theoretical part of this research paper presents the main characteristics of the National Assessment of Knowledge Examination, its brief history and the examples of external examination in some European countries. Furthermore, it also presents the standpoint of teachers, head teachers and parents regarding the National Assessment.

There have been numerous studies dealing with the aforementioned subject, however, there have not been any studies researching the students' point of view. That is why, the authors try to find answers themselves. Using two different questionnaires (one for the students from 1st to 5th class and the other for students from 6th to 9th class), they ascertain that pupils start getting to know the National Assessment relatively late (in 5th class) and that the majority of older students (6th to 9th class) mostly have a negative point of view regarding the National Assessment.

Keywords: external assessment, National Assessment of Knowledge Examination, students' point of view

1 UVOD

Nacionalno preverjanje znanja v sedanji obliki se v Sloveniji izvaja že od šolskega leta 2005/06, medtem ko se je v nekoliko drugačni obliki in z drugim imenom izvajalo že nekoliko prej (tj. od šolskega leta 1991/92).

Glavni namen za vpeljavo nacionalnega preverjanja znanja tako v Sloveniji kot drugod po Evropi je bil pridobiti podatke o znanju učencev na nacionalni ravni. Rezultati NPZ-ja lahko namreč na nek način pokažejo, kako deluje vzgojno-izobraževalni sistem.

V Sloveniji opravljajo učenci nacionalno preverjanje znanja ob koncu 2. in 3. vzgojno-izobraževalnega obdobja (tj. ob koncu 6. in 9. razreda), in sicer iz maternega jezika, matematike in tujega jezika v 6. razredu ter maternega jezika, matematike in tretjega predmeta, po izboru ministra za izobraževanje, znanost in šport, v 9. razredu.

Nacionalno preverjanje znanja je vsako šolsko leto, že vse od njegove vpeljave, ena od najbolj vročih tem v šolstvu. Doslej je bilo opravljenih veliko raziskav o NPZ-ju. Svoja stališča so podali učitelji, ravnatelji in tudi starši, medtem ko raziskave o mnenju učencev nisva zasledili nikjer. Ker bova tudi sami, kot devetošolki, ob koncu šolskega leta opravljali nacionalno preverjanje znanja, se nama je dana tema zdela še posebej zanimiva. Zanimalo naju je namreč, kakšno je stališče osnovnošolcev do nacionalnega preverjanja znanja.

V teoretičnem delu naloge bova tako na kratko predstavili glavne značilnosti nacionalnega preverjanja znanja. Dotaknili se bova namena NPZ-ja, njegove priprave, izvedbe in vrednotenja kot tudi dosežkov. Na kratko bova predstavili zgodovino zunanjega preverjanja znanja v Sloveniji in stanje v različnih evropskih državah. Nadalje bova predstavili tudi stališče učiteljev, ravnateljev in staršev do omenjene tematike.

V empiričnem delu najine raziskovalne naloge bova predstavili rezultate dveh anketnih vprašalnikov. S prvim vprašalnikom za mlajše učence (tj. za učence od 1. do 5. razreda) sva želeli ugotoviti, v koliki meri učenci sploh poznajo nacionalno preverjanje znanja, medtem ko sva z drugim vprašalnikom, ki je bil namenjen starejšim učencem (tj. učencem od 6. do 9. razreda), želeli izvedeti, kakšno je njihovo stališče do NPZ-ja. Postavili sva si dve izhodiščni hipotezi, s katerima sva domnevali, da večina mlajših učencev še nikoli ni slišala za nacionalno preverjanje znanja in da se večini starejših učencev NPZ zdi nepotreben. Rezultate, ki sva jih dobili, bova tako podrobneje predstavili v empiričnem delu naloge.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kaj je nacionalno preverjanje znanja?

Nacionalno preverjanje znanja oz. NPZ je pisno preverjanje, ki se po sedanji zakonodaji opravlja ob koncu 6. in 9. razreda osnovne šole in predstavlja postopek sistematičnega zbiranja informacij o učenju ter učenčevem razumevanju obravnavanih učnih vsebin. Preverjanje se izvede tako, da vsi učenci v državi na isti dan in ob istem času rešujejo enake preizkuse znanja, pod enakimi pogoji. Ob koncu 6. razreda se preverja znanje matematike, slovenščine (na narodno mešanih območjih iz italijanščine oz. madžarščine) in prvega tujega jezika. Ob koncu 9. razreda pa se zraven znanja iz matematike in slovenščine (na narodno mešanih območjih iz italijanščine oz. madžarščine) preverja tudi znanje iz tretjega predmeta, ki ga vsako leto določi minister za izobraževanje, znanost in šport v skladu s 64. členom *Zakona o osnovni šoli*. Minister v septembru izmed vseh obveznih predmetov v 8. in 9. razredu izbere 4 predmete, iz katerih se bo izvajalo nacionalno preverjanje znanja v tekočem šolskem letu, nato pa vsaki šoli določi en predmet iz nabora teh štirih.

Od šolskega leta 2013/14 je NPZ obvezen za vse učence 6. in 9. razreda, razen za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom, kjer je preverjanje prostovoljno. Preverjanje je prostovoljno tudi za učence priseljence, katerih materni jezik ni slovenščina, ter za odrasle. Za učence zasebnih šol, ki izvajajo program osnovnih šol, je za tretji predmet zmeraj določen prvi tuji jezik (Državni izpitni center, 2015).

2.2 Namen nacionalnega preverjanja znanja

Temeljni cilj nacionalnega preverjanja znanja je pridobiti podatke o znanju učencev. Ti podatki so namenjeni učencem, njihovim staršem, učiteljem, šolam in sistemu na nacionalni ravni.

Osrednji namen nacionalnega preverjanja znanja je torej zagotavljanje dodatnih oziroma povratnih informacij o tem, kako deluje vzgojno-izobraževalni sistem. Z NPZ-jem se želi prispevati k boljši kakovosti sprotnega učenja, zagotavljanju enakih izobraževalnih možnosti za vse učence in razvijanju sposobnosti učencev za kritično presojo lastnih dosežkov, kar pomeni, da teži k izboljšanju znanja učencev in izboljšanju kakovosti poučevanja in učenja.

Z analizo dosežkov na nacionalnem preverjanju si lahko učenci, starši in učitelji pomagajo tudi pri ugotavljanju močnih in šibkih področij učenja (Državni izpitni center, 2015).

2.3 Priprava in izvedba nacionalnega preverjanja znanja

Preizkuse za nacionalno preverjanje znanja pripravijo posebne predmetne komisije, ki jih sestavljajo učitelji in drugi strokovnjaki za posamezni predmet. Predmetne komisije prav tako sodelujejo z RIC-em (tj. Državnim izpitnim centrom) pri analizi rezultatov.

Nacionalno preverjanje znanja se opravlja v maju tekočega šolskega leta, in sicer v obliki pisnega preizkusa ter traja pri posameznem predmetu praviloma 60 minut (oz. najmanj 45 in največ 120 min). Učenci opravljajo nacionalno preverjanje le v enem roku.

Roke za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja vsako leto znova določi minister za izobraževanje, znanost in šport in so del šolskega koledarja. Šole morajo zagotoviti ustrezne pogoje za izvedbo NPZ-ja, in sicer ustrezen prostor (vsak učenec mora sedeti v svoji klopi) in tehnično opremo (predvajalnike za izvedbo poslušanja in slušnega razumevanja). Učenci na vseh slovenskih osnovnih šolah opravljajo posamezen predmet na isti dan, ob isti uri. Ob začetku

opravljanja prvega preizkusa nacionalnega preverjanja znanja vsak učenec prejme svoje šifre. Ob vsakem preverjanju na svoj preizkus znanja nalepi eno od dobljenih šifer, s čimer se zagotovi anonimnost. Nacionalno preverjanje znanja mora potekati v skladu z *Navodili za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja*, ki jih pripravi Državni izpitni center.

Posebne priprave na NPZ za učence niso potrebne, a kljub temu učitelji po navadi pripravijo učence z reševanjem preizkusov iz preteklih let. Učenci se lahko najbolje na NPZ pripravijo z rednim in odgovornim šolskim delom, saj se preverja učna snov, ki so jo učenci predelali pri posameznih predmetih od 1. do 6. razreda (oz. od 4. do 6. razreda za prvi tuji jezik) ter od 1. do 9. razreda (oz. v posameznih razredih za tretji predmet). Pri pripravi učencev, tako kot pri šolanju nasploh, veliko pripomore tudi spodbuda staršev in učiteljev (Državni izpitni center, 2015).

2.3.1 Nacionalno preverjanje znanja za učence s posebnimi potrebami

Učenci s posebnimi potrebami imajo možnost, da opravljajo NPZ na prilagojen način. Med učence s posebnimi potrebami sodijo učenci, ki so slepi in slabovidni, učenci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni, učenci z avtistično motnjo, učenci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani, dolgotrajno bolni in tisti učenci, ki imajo primanjkljaje na posameznih področjih učenja ali čustvene in vedenjske motnje ter imajo odločbo o usmeritvi.

Oblike in načine prilagojenega izvajanja NPZ-ja, na predlog šole in v skladu z odločbo o usmeritvi, pripravi Državni izpitni center, ki sodeluje s strokovnjaki za posamezne motnje. Prilagoditve največkrat zajemajo podaljšan čas pisanja (za 25, 50 ali izjemoma 100%), prekinitve pisanja po potrebi (največ dvakrat po 10 minut), opravljanje NPZ-ja s pomočnikom (npr. pomočnik bralec, jezikovni pomočnik, tolmač, pisar, spodbujevalec), poseben prostor in prilagoditev opreme v prostoru. Učencem s posebnimi potrebami se lahko preizkus znanja tudi tehnično prilagodi (s formata A4 na A3, večje črke na formatu A4, preizkus na USB ključu za reševanje na računalniku, prepis v brajico), uporabljajo pa lahko tudi posebne pripomočke v skladu z odločbo (npr. računalnik, brajev pisalni stroj, označevalce besedila, prilagojen pribor za geometrijo, žepno računalno idr.). Preizkus se sicer vsebinsko ne razlikuje od preizkusa učencev z enakovrednim izobraževalnim standardom.

Šola lahko v skladu z odločbo Državnemu izpitnemu centru predlaga tudi prilagojen način vrednotenja (npr. upoštevanje zamenjave posameznih črk, slaba čitljivost itd.) (Domajnko, 2014).

2.4 Vrednotenje in dosežki na nacionalnem preverjanju znanja

Vrednotenje poteka v obdobju, predvidenem v koledarju NPZ-ja in se opravi v skladu z navodili za vrednotenje posameznega predmeta. Od šolskega leta 2012/13 šole vse rešene preizkuse (tj. za 6. in 9. razred) pošljejo na RIC, kjer jih preslikajo v digitalno obliko, nato pa jih učitelji vrednotijo elektronsko s pomočjo posebnega računalniškega programa RM Assessor. Učenčeva identiteta je učitelju, ki popravlja preizkus, neznana, saj so preizkusi označeni s šiframi.

Učenci opravijo vpogled v svoje ovrednotene preizkuse znanja v elektronski obliki. Šole morajo organizirati tudi posebne termine vpogledov za starše. V primeru morebitnih napak pri vrednotenju lahko šola zahteva poizvedbo. To pomeni, da se preizkusi učencev, ki uveljavljajo možnost poizvedbe, ponovno pregledajo. Če komisija ugotovi, da je poizvedba upravičena, nalogo ali naloge ponovno ovrednoti v skladu z moderiranimi navodili za vrednotenje in popravi število točk naloge in skupno število točk preizkusa. Dosežki učencev so pri posameznih predmetih izraženi v točkah in odstotkih.

Po opravljenem nacionalnem preverjanju znanja šola izda učencu *Obvestilo o dosežkih na nacionalnem preverjanju znanja*, ki je priloga k spričevalu (Domajnko, 2014).

Dosežek učencev pri NPZ-ju ne vpliva na šolske ocene in ne na prehod v srednje šole, razen ob privolitvi staršev. Dosežka pri nacionalnem preverjanju prav tako ni mogoče spremeniti v šolsko oceno, saj ta dosežek pokaže le pisni del preverjanja znanja, pri čemer se ne upošteva znanje, ki ga lahko dobimo ustno ali praktično. Drugi razlog pa je, da NPZ pokaže znanje učencev samo z enim preizkusom, medtem ko šolske ocene to izražajo skozi vse šolsko leto.

Z NPZ-jem učenci dobijo dodatne informacije o svojem znanju, učitelji pa dobijo informacijo o učinkovitosti svojega dela. Šole s pomočjo rezultatov NPZ-ja dobijo vpogled v kakovost svojega dela, rezultati pa pomagajo tudi pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela in oblikovanju načrta za izobraževanje učiteljev. Rezultati NPZ nikakor niso namenjeni rangiranju šol, saj nanje vplivajo številni dejavniki (npr. število vseh učencev, ki opravljajo NPZ, delež učencev s posebnimi potrebami, materialni pogoji, okolje idr.). Informacije o rezultatih na nacionalnem preverjanju znanja so lahko tudi dobra podlaga za spreminjanje in načrtovanje razvoja izobraževalnega sistema na nacionalni ravni (Državni izpitni center, 2016).

2.5 Zgodovina zunanjega preverjanja znanja v Sloveniji

Zunanje preverjanje znanja v slovenskih osnovnih šolah sega v čas pred vpeljavo devetletne osnovne šole, in sicer v šolsko leto 1990/91, ko so ga opravljali učenci 8. razreda. Na zunanjem preverjanju znanja, ki se ga je prijelo pogovorno ime »eksterci«, so morali dokazati svoje znanje iz maternega jezika ter matematike. Prvoten namen zunanjega preverjanja znanja je bil nadomestiti subjektivne kriterije posameznih srednjih šol pri omejitvi vpisa.

S postopnim uvajanjem devetletne osnovne šole so se nekoliko spremenile tudi značilnosti zunanjega preverjanja znanja. Z *Zakonom o osnovni šoli*, ki je uvajal devetletno osnovno šolo, je bilo zunanje preverjanje znanja sprva določeno ob koncu vsakega vzgojno-izobraževalnega obdobja, to pomeni ob koncu 3., 6. in 9. razreda, a so preverjanje ob koncu 3. razreda ukinili, še preden je sploh prav zaživel. Učenci so ob koncu prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja opravljali preizkus iz znanja maternega jezika in matematike, ob koncu 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja iz znanja maternega jezika, matematike ter prvega tujega jezika, medtem ko so ob koncu tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja opravljali preizkus iz maternega jezika, matematike, prvega tujega jezika ter dveh obveznih predmetov, ki jih je učenec izbral sam (izbrati je moral en družboslovni in en naravoslovni predmet). Preizkus je bil sestavljen iz pisnega, ustnega ter/ali praktičnega dela, kjer so najprej opravljali pisni del, nato še ustni.

S šolskim letom 2000/01 je zunanje preverjanje znanja ostalo obvezno le še za učence ob koncu 3. vzgojno-izobraževalnega obdobja (tj. učence 9. razreda), medtem ko so se ga učenci 1. in 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja lahko udeležili prostovoljno. V tem šolskem letu je prišlo tudi do spremembe pri predmetih, ki so se preverjali ob koncu 9. razreda. Nabor petih predmetov se je skrčil na tri, in sicer na preizkus znanja iz maternega jezika, matematike in tujega jezika ali drugega obveznega predmeta.

V šolskem letu 2005/06 se je nacionalni preizkus znanja preimenoval v nacionalno preverjanje znanja, hkrati pa se je ponovno spremenil njegov namen, saj več ne služi kot eden od osrednjih kriterijev za vpis v srednjo šolo, ampak predstavlja pregled nad učenčevim znanjem. S tem šolskim letom je bilo preverjanje po 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju ukinjeno.

Zadnja večja sprememba, ki jo je doživelo nacionalno preverjanje znanja, se je zgodila v šolskem letu 2013/14, ko je le-to postalo obvezno za vse učence 6. in 9. razreda, prav tako pa ga je od tega šolskega leta možno opravljati le v enem roku in ne več v dveh (Škalič, 2015).

2.6 Zunanje preverjanje znanja po Evropi

V večini evropskih držav je nacionalno preverjanje znanja dokaj nova oblika preverjanja, ki se je v veliki meri razširila šele v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja. Večina držav je nacionalno preverjanje povezala z ISCED (*International Standard Classification of Education* oz. *mednarodno standardno klasifikacijo izobraževanja*), ki je razdeljena na 6 ravni:

- ISCED 0 – predšolska in predprimarna vzgoja
- **ISCED 1 – primarno izobraževanje**
- **ISCED 2 – nižje sekundarno izobraževanje**
- ISCED 3 – višje sekundarno izobraževanje
- ISCED 4 – posekundarno predterciarno izobraževanje
- ISCED 5 – terciarno izobraževanje (prvo obdobje)
- ISCED 6 – terciarno izobraževanje (drugo obdobje)

Nacionalno preverjanje znanja v evropskih državah, ki ustreza slovenskemu nacionalnem preverjanju znanja, se izvaja na ravneh ISCED 1 (raven, ki se začne pri petih do sedmih letih in je v vseh državah obvezna ter traja štiri do šest let; v Sloveniji ta raven ustreza od 1. do 5. razreda OŠ) in ISCED 2 (raven, na katerih se nadaljujejo osnovni programi s primarnega izobraževanja; zanj je značilen predmetni pouk; konec te ravni se navadno ujema s koncem obveznega izobraževanja; v Sloveniji ta raven ustreza od 6. do 9. razreda OŠ).

Prva evropska država, ki je vpeljala nacionalno usklajene zaključne izpite na ravneh ISCED 1 in 2 je bila Islandija, in sicer že leta 1946. Rezultati le-teh so jim pomagali pri odločitvi o tem, ali naj učenci napredujejo v naslednji razred. Leto kasneje so nacionalne izpite vpeljali še na Portugalskem in na Severnem Irskem. Na Škotskem so, tako kot na Švedskem, le-te vpeljali leta 1962. V sedemdesetih letih so se skupini držav z nacionalnim preverjanjem znanja pridružile še Nizozemska, Francija idr. Podrobnejši pregled vpeljave je prikazan v spodnji tabeli (Slavec Gornik, 2010).

Tabela 1: Prva vpeljava nacionalnega preverjanja znanja po Evropi po letih. (Vir: Slavec Gornik, 2010, str. 15)

LETO	DRŽAVA
1946	Islandija
1947	Portugalska, Severna Irsko
1962	Škotska, Švedska
1968	Luksemburg
1970	Nizozemska
1972	Irsko
1975	Danska, Malta
1978	Anglija, Wales
1979	Francija
1986	Madžarska
1991	Slovenija
1994	Litva, Belgija, Španija
1995	Romunija

1997	Estonija
1998	Finska
2002	Poljska
2003	Avstrija, Slovaška
2004	Norveška
2005	Nemčija
2006	Bolgarija
2007	Ciper
2008	Italija
2010	Danska

Pestrost različnih preverjanj znanja po Evropi je velika in se razlikuje po pomembnosti. Le-ta lahko namreč odločajo o izobraževalni poti učencev ali pa so namenjeni za druge namene (Slavec Gornik, 2010).

Tabela 2: Nacionalno preverjanje po Evropi. (Vir: Slavec Gornik, 2010, str. 67-98)

DRŽAVA	RAVEN ISCED	RAZRED	PREDMETI
Avstrija	1 in 2	4. in 8.	MAJ (tj. materni jezik), MAT, ANG
Bolgarija	1 in 2	4., 5. in 6.	MAJ, MAT, ZGO, NAR, DRU, GEO, TJ (tuji jezik)
Ciper	1	6.	MAJ, MAT
Danska	1 in 2	2. do 9.	MAJ, MAT, ANG, BIO, FIZ, KEM, GEO, TJ
Estonija	1 in 2	3., 6. in 9.	MAJ, MAT, 1 izbirni predmet
Finska	1 in 2	6. in 9.	MAJ, MAT, TJ2, ŠVE
Francija	1 in 2	3. razred prim., konec prim., konec obveznega IO, in 1. razred sek.	MAJ, FIZ, KEM, TJ2, državljanska vzgoja in življenje v družbi, MAT
Irska	1 in 2	1. ali 2., 3., 4. ali 5., 8.	ANG, MAT, irščina, državljanska, družbena in politična vzgoja
Islandija	1 in 2	4. in 7.	MAJ, ANG, MAT
Italija	1 in 2	2. in 5. (prim.) in 1. in 3. (sek.)	MAJ, MAT, NAR, ANG
Latvija	1 in 2	3., 6. in 9.	MAJ, ŠPORT, NAR, TJ, ZGO

Litva	1 in 2	4., 6., 8. in 10	MAJ, MAT, NAR, družboslovje
Luksemburg	1 in 2	3. (prim.) in 5. (sek.)	NEM, FRA, MAT
Madžarska	1 in 2	4., 6. in 8.	pisanje, spoznavani procesi, računanje, branje
Malta	1 in 2	1. do 6.	MAJ, MAT, ANG, verstva, družboslovje
Nemčija	2	9. ali 10.	MAJ, MAT, TJ
Nizozemska	1	starost 12 let	MAT, učne spretnosti
Norveška	1 in 2	2., 5., 8. in 10.	MAJ, MAT, ANG
Poljska	1 in 2	6. (prim.) in 3 (sek.)	humanistika, NAR, moderni TJ
Portugalska	1	4. in 6.	MAT, MAJ
Romunija	1	4. (prim.) in 7. ter 8.	MAJ (ROM/MAD), MAT, NAR, ZGO/GEO
Slovaška	2	9.	MAJ, MAT, UK, MAD
Slovenija	1 in 2	6. in 9.	MAJ, MAT, TJ in 3. predmet
Španija	1 in 2	2. (sek.) in 4. (prim.)	MAT, CSPE, JEZIK
Švedska	1 in 2	3., 5. in 9.	MAJ, MAT, ANG, BIO, KEM, FIZ
VB (Anglija)	1 in 2	2. in 6.	MAJ, MAT
VB (Severna Irska)	1	6.	MAJ, MAT, NAR, TEH
VB (Škotska)	1 in 2	3., 5. in 7. (prim.) in 2. (sek.)	MAJ (ANG/galščina), MAT, NAR, družboslovje

2.7 Stališča do nacionalnega preverjanja znanja

Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport je 21. septembra 2015 odprlo javno razpravo o nacionalnem preverjanju znanja, na katero se je do 31. oktobra 2015 po elektronski pošti odzvalo 58 razpravljalcev. Večina le-teh so bili strokovni delavci ali ravnatelji, dve sta bili univerzitetni profesorici in trije starši. Na forumu je svoje videnje podalo 70 posameznikov. Številni razpravljalci so podali svoja mnenja in pripombe o trenutni obliki nacionalnega preverjanja znanja, kjer je večina izrazila skrb, da šole občutijo NPZ kot veliko obremenitev, iz česar se lahko sklepa, da nekatere šole ne vidijo rezultatov NPZ kot povratne informacije o kakovosti poučevanja in učenja, temveč kot vrednotenje njih samih. Veliko je bilo tudi pripomb v zvezi s stroški, ki jih NPZ prinaša, saj naj bi bila stroškovna ocena v enem šolskem letu približno 400 000 evrov. Pogosta pripomba je bila tudi, da imajo pri pripravi NPZ premalo vlogo učitelji. Večina razpravljalcev je bila mnenja, da je NPZ nesmiseln in bi ga bilo potrebno opustiti, saj da učenci zaradi majhne veljave le-tega, k njemu ne pristopijo dovolj resno (Korošec, 2015).

2.7.1 Stališče staršev do nacionalnega preverjanja znanja

Na omenjeno temo je bilo opravljenih več različnih raziskav, med katerimi se bova sami sklicevali na eno najnovejših raziskav iz leta 2015, ki jo je v okviru svoje magistrske naloge izvedla Mateja

Škalič. Na vzorcu 209 staršev je prišla do zanimivih ugotovitev. Večina anketiranih staršev je namreč navedla, da je dosežek na NPZ-ju sicer dober pokazatelj otrokovega znanja, nikakor pa le-ta ne kaže celostnega znanja otrok, saj ne vključuje drugih oblik preverjanja, kot sta ustno ali praktično preverjanje. Prav tako je bila večina staršev mnenja, da je NPZ ob koncu 6. razreda nesmiseln ter da imajo na spodbujanje otrok za priprave na NPZ učitelji veliko večjo vlogo kot starši. Večina vprašanih je navedla, da je rezultat njihovega otroka na NPZ-ju zanje pomemben ter da od svojega otroka na NPZ-ju pričakujejo najboljše dosežke pri vseh predmetih, ki se preverjajo (Škalič, 2015).

2.7.2 Stališča učiteljev do nacionalnega preverjanja znanja

V pismu, ki sta ga na ministra za izobraževanje, znanost in šport v letu 2013, v imenu učiteljev naslovili Irena Lipovec, predsednica SVIZ-a OO Ljubljana in okolica, ter Jelka Velički, predsednica sindikalne konference OŠ in GŠ SVIZ Slovenije, sta podali nekatera pomembna stališča večine učiteljev do nacionalnega preverjanja znanja. Zapisali sta, da je večina učiteljev mnenja, da so pritiski na njih na podlagi NPZ nedopustni, saj šolsko okolje prevečkrat učencem omogoča nedelo zaradi česar so tudi rezultati NPZ slabši. Preizkuse učencev, ki so rešeni neresno oz. jih le-ti niso reševali, bi bilo potrebno izločiti zaradi ustrežnejše interpretacije dosežkov. S tem bi zmanjšali tudi pritisk na šole, katerih povprečja so bila zaradi takih učencev nižja. Učitelji niso dovolj udeleženi pri snovanju, načrtovanju in dogovarjanju o NPZ. Menijo tudi, da kljub rednim pripombam povratnih informacij ne dobijo oz. da njihovih pripomb in predlogov nihče ne upošteva. Prav tako so podali pripombe v zvezi z vsebino oz. terminom izvedbe NPZ-ja, saj se leta izvaja v začetku maja, ko vsa snov še ni predelana v celoti. Po njihovem mnenju bi bilo že pred začetkom novega šolskega leta potrebno pripraviti kataloge o vsebini in vsem zajetem v NPZ, saj bi tako učitelji lažje prilagodili letne priprave. Tudi pogoji za e-vrednotenje bi morali biti na vseh šolah zagotovljeni, da je delo med učitelji razporejeno enakomerno. Prav tako menijo, da bi tretji predmet moral biti enak za vse šole, če res želimo dobiti objektivne in primerljive rezultate (Lipovec, Velički, 2013).

2.7.3 Stališča ravnateljev do nacionalnega preverjanja znanja

Stališča ravnateljev bova povzeli po *Analizi anketnega vprašalnika za ravnatelje osnovnih šol – Poročilu o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja 2014/15*, ki ga je leta 2015 izvedla Erika Semen iz Sektorja za raziskave in razvoj pri Državnem izpitnem centru. V raziskavo je zajela vzorec 449 ravnateljev slovenskih osnovnih šol, kar predstavlja 93,2 % ravnateljev vseh izobraževalnih ustanov, ki so v šolskem letu 2014/15 izvajale nacionalno preverjanje znanja. Zanimivo je, da se je s trditvijo, da je *NPZ smiseln in koristen, saj da učencu in učitelju dodatno informacijo o znanju učenca*, strinjalo kar 85,9 % vseh vprašanih ravnateljev. Zelo velik odstotek ravnateljev se je strinjal tudi z naslednjimi trditvami: *NPZ odkriva močna področja v znanju učencev, ki so predpisana z učnimi načrti (67,7 %)*, *NPZ odkriva šibka področja v znanju učencev, ki so predpisana z učnimi načrti (70 %)*, *NPZ vpliva na izboljšavo dela v šoli (71,9 %)*, *NPZ daje učiteljem dodatne informacije o kakovosti njihovega dela (75,7 %)*, *dosežek učenca pri NPZ-ju bi moral imeti večjo veljavo (90,7 %)*. Ravnatelji največ težav vidijo pri slabši motivaciji učencev za NPZ, kar pripisujejo dejstvu, da učenci v NPZ-ju ne vidijo smisla, ga ne jemljejo resno, ker ne poznajo njegovega pomena. Dosežki na NPZ-ju se namreč ne upoštevajo nikjer, povratna informacija pa jim ne pomeni ničesar. Za povečanje motivacije predlagajo, da se NPZ spremeni tako, da bo znova pridobil na veljavi (naj se dosežki upoštevajo pri oceni, pri vpisu v srednjo šolo ali kot eden od kriterijev pri pridobitvi štipendije) (Semen, 2015).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Raziskovalni problem

Nacionalno preverjanje znanja dviguje veliko prahu že od samih začetkov. O tej tematiki so bile narejene številne raziskave, o njem so razpravljali mnogi strokovnjaki v različnih medijih (televiziji, radiu), objavljenih je bilo veliko člankov na internetu kot tudi v tiskanih medijih. Svoje mnenje so podali učitelji, ravnatelji, starši in drugi strokovnjaki, nikjer pa nisva zasledili raziskave, ki bi predstavila stališče učencev. To naju je spodbudilo, da se omenjenega vprašanja lotiva sami.

3.2 Hipoteza

Za potrebe empiričnega dela raziskovalne naloge sta bili postavljeni dve hipotezi, kjer domnevava:

H1: večina učencev od 1. do 5. razreda še nikoli ni slišala za nacionalno preverjanje znanja.

H2: večina učencev od 6. do 9. razreda meni, da je nacionalno preverjanje znanja nepotrebno.

3.3 Raziskovalno vprašanje

Prav tako sva si zastavili 5 izhodiščnih raziskovalnih vprašanj, na katera sva želeli odgovoriti:

1. Kdaj se večina učencev prvič seznanila z nacionalnim preverjanjem znanja?
2. Koliko učencev bi se odločilo opravljati nacionalno preverjanje znanja, če le-to ne bi bilo obvezno?
3. V katerem razredu bi bilo, po mnenju večine učencev, najbolje opravljati nacionalno preverjanje znanja?
4. Ali bi si večina učencev raje sama izbrala tretji predmet v 9. razredu in katerega bi izbrala?
5. Ali bi nacionalno preverjanje znanja, po mnenju učencev, moralo imeti večjo veljavo in če da, kakšno?

3.4 Spremenljivki

1. Spol
2. Razred

3.5 Populacija – vzorec

V raziskavi, ki je potekala v času od 3. do 11. marca 2016, je sodelovalo 350 učencev. Zajeti so bili učenci vseh treh izobraževalnih obdobj, tj. učenci od 1. do 9. razreda.

3.6 Metode in instrumenti za zbiranje podatkov

Uporabljeni sta bili deskriptivna in kavzalna metoda neeksperimentalnega empiričnega raziskovanja. Za zbiranje podatkov je bil uporabljen anketni vprašalnik: le-ta je bil anonimen in sestavljen iz vprašanj zaprtega in odprtega tipa.

3.7 Zbiranje podatkov

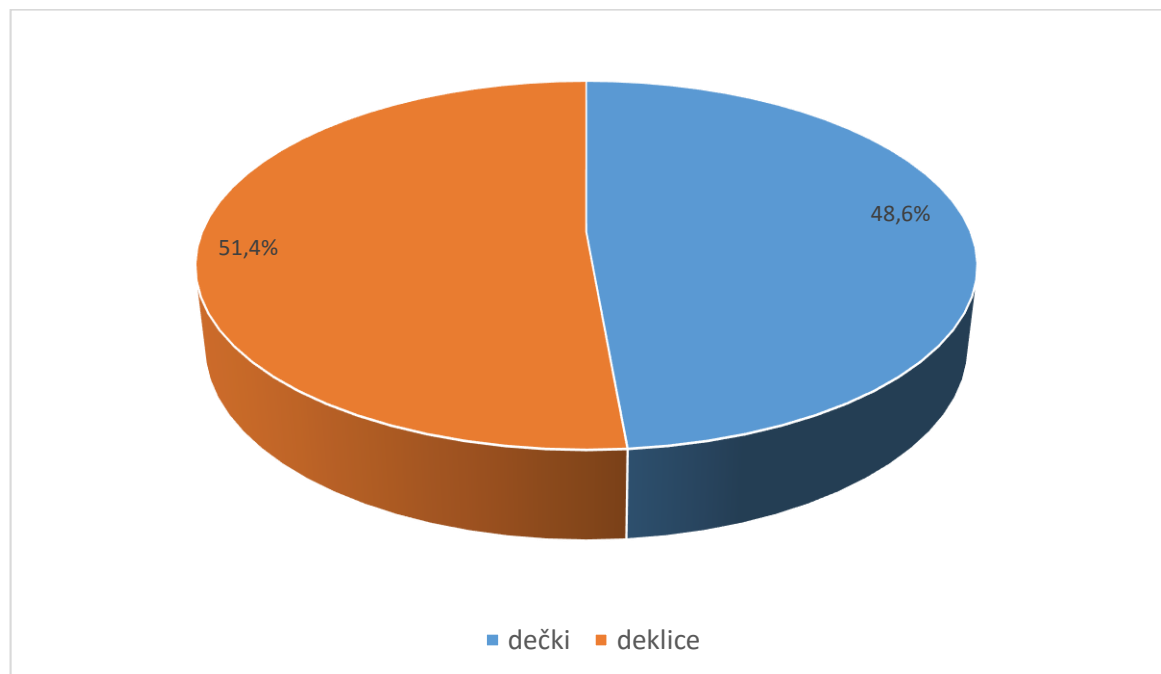
Za zbiranje podatkov sva uporabili dve anonimni anketi, in sicer eno za učence od 1. do 5. razreda (v nadaljevanju - mlajši učenci) ter drugo za učence od 6. do 9. razreda (v nadaljevanju - starejši učenci).

Mlajše učence sva anketirali tako, da sva vsako vprašanje sproti glasno prebrali, učenci pa so se nanj odzvali z dvigom rok. Podatke sva nato vpisali v obrazec.

Za starejše učence sva pripravili spletno anketo s pomočjo odprtokodne aplikacije za storitev spletnega anketiranja - 1KA. Povezavo do ankete sva delili preko družbenih omrežij, objavljena pa je bila tudi na šolski spletni strani. Veliko učencev je anketo rešilo v šoli v sklopu pouka v računalniški učilnici, nekateri so jo rešili doma.

3.8 Statistična predstavitev podatkov ankete za mlajše učence

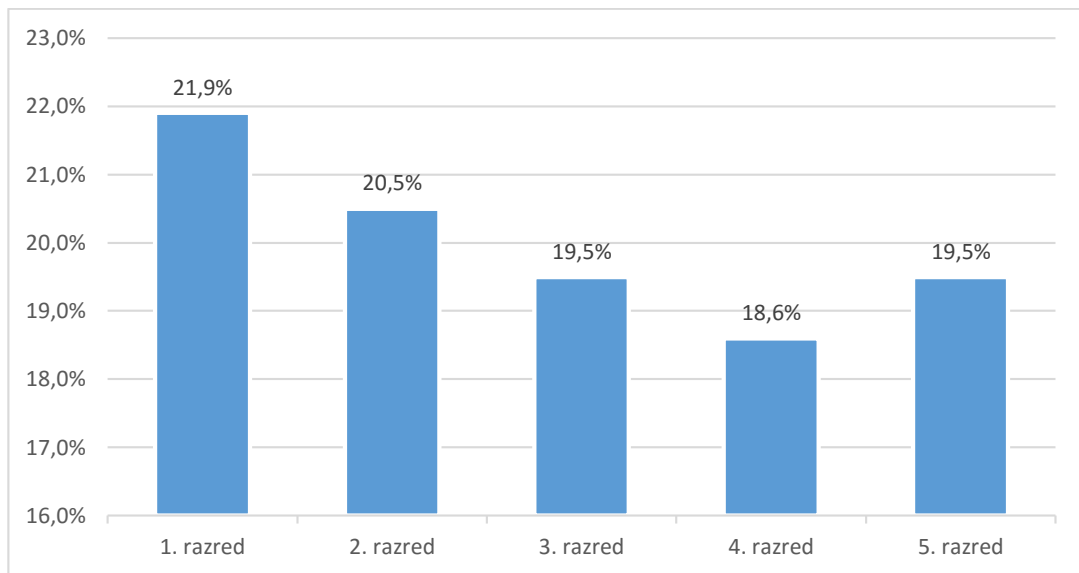
3.8.1 Spol

Slika 1: Spol anketiranih mlajših učencev.

Od 210 učencev od 1. do 5. razreda je na anketna vprašanja odgovorilo 108 deklic (tj. 51,4 %) in 102 dečka (tj. 48,6 %).

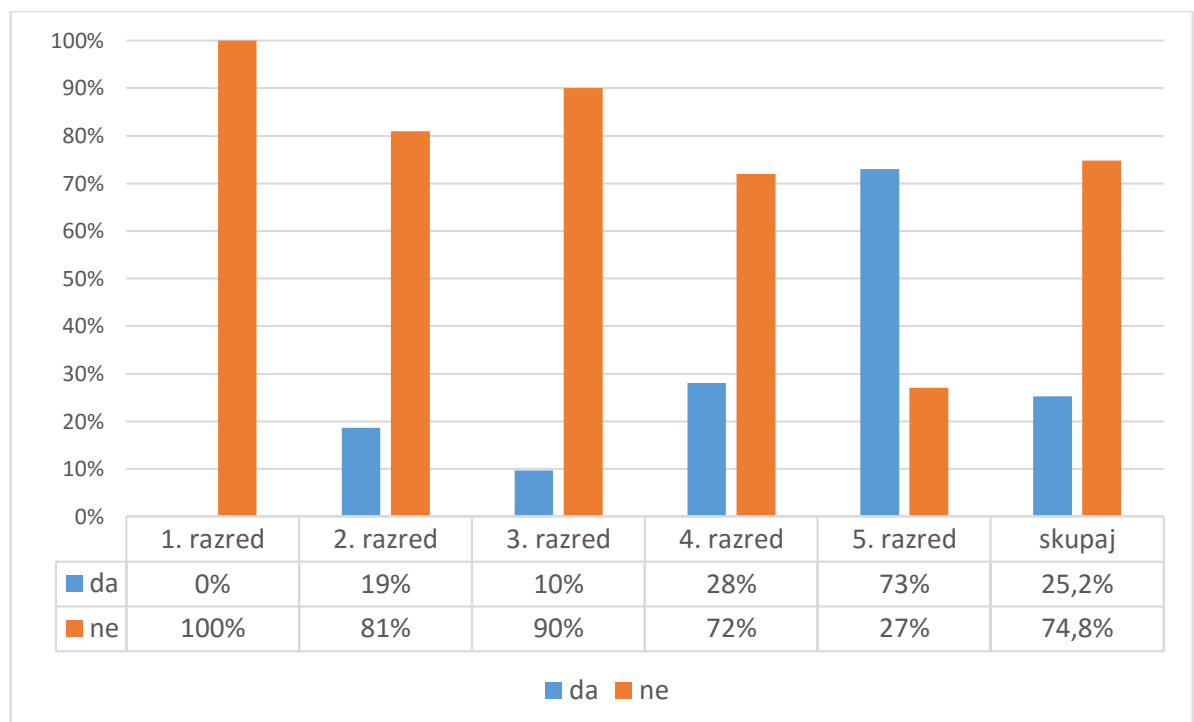
3.8.2 Razred

Slika 2: Delež mlajših učencev po razredih.

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 46 učencev 1. razreda (21,9 %), 43 učencev 2. razreda (20,5 %) in 41 učencev 3. razreda (19,5 %). Najmanj učencev je odgovarjalo v 4. razredu, in sicer 39 (18,6 %), medtem ko je v 5. razredu na vprašalnik odgovorilo 41 učencev (19,5 %).

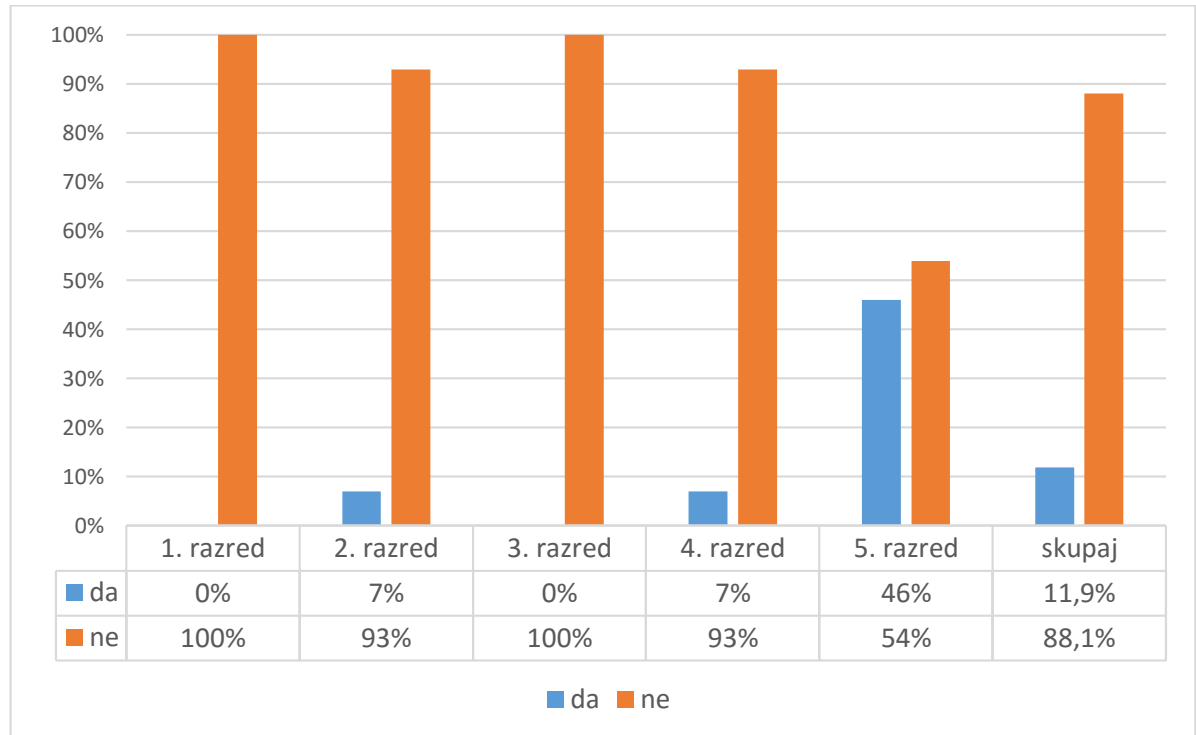
3.8.3 Si že kdaj slišal za nacionalno preverjanje znanja oz. NPZ?

Slika 3: Prepoznavnost NPZ-ja med mlajšimi učenci.

Na vprašanje »Si že kdaj slišal-a za nacionalno preverjanje znanja oz. NPZ?« je pritrdilno odgovorilo le 53 učencev (tj. 25,2 %). V 1. razredu še nobeden od skupno 46 učencev ni nikoli slišal za NPZ, medtem ko je v 2. razredu zanj slišalo 8 vprašanih (tj. 19 %). V 3. razredu so za NPZ slišali 4 učenci (tj. 10 %), v 4. razredu pa 11 učencev (28 %). Po pričakovanjih je bil delež učencev, ki je že slišal za NPZ, najvišji v 5. razredu, kjer je na dano vprašanje pritrdilno odgovorilo skoraj tri četrt vprašanih četrtošolcev, natančneje 30 učencev, oz. 73 %.

3.8.4 Ali veš kaj je NPZ?

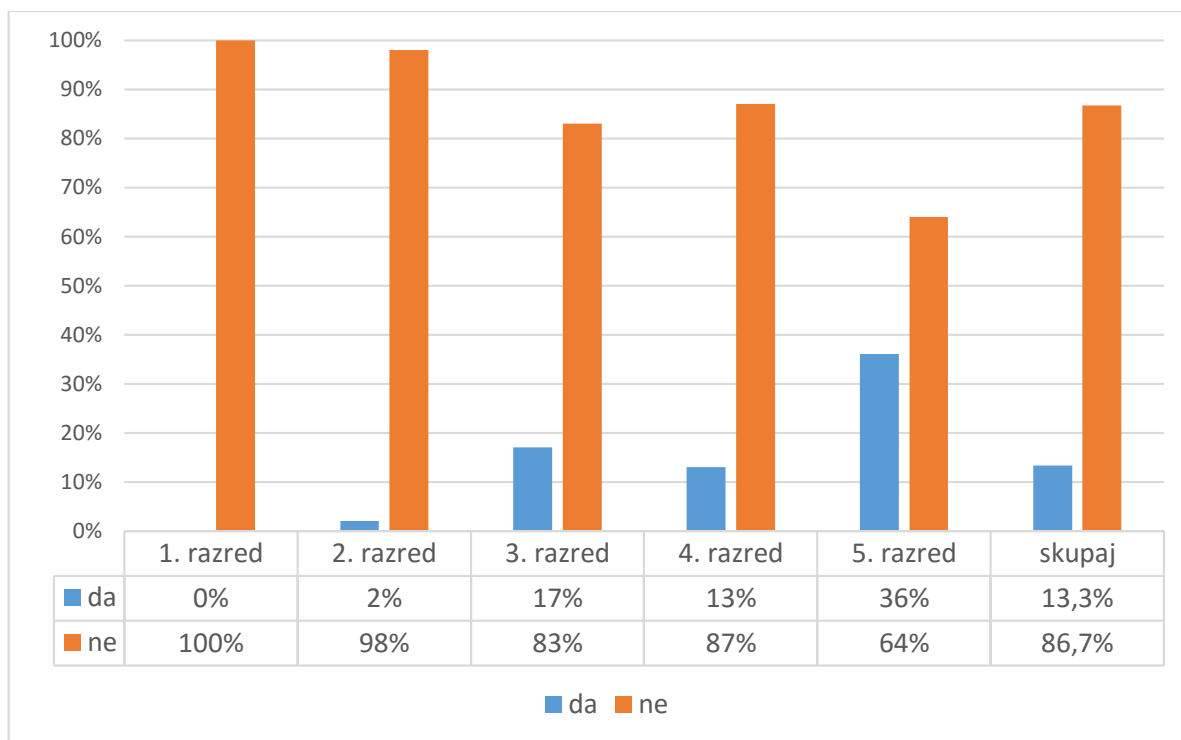
Slika 4: Poznavanje NPZ-ja med mlajšimi učenci.

Čeprav je bil delež mlajših učencev, ki so že slišali za NPZ 25,2 %, pa je bil delež tistih, ki tudi vedo, kaj NPZ sploh pomeni, znatno nižji. Na omenjeno vprašanje je namreč skupaj pritrdilno odgovorilo le 25 učencev (tj. 11,9 %).

V 1. razredu je z »ne« odgovorilo vseh 46 učencev (tj. 100 %), kar ni presenetljivo, saj je delež tistih, ki za NPZ še niso nikoli slišali, prav tako 100 %. V 2. razredu so 3 vprašani (tj. 7 %) vedeli, kaj je NPZ, medtem ko v 3. razredu ni nihče poznal odgovora na to vprašanje. Tudi tisti učenci, ki so za NPZ sicer že slišali, niso vedeli povedati, kaj NPZ sploh pomeni. V 4. razredu so na dano vprašanje pritrdilno odgovorili 3 učenci (tj. 7 %), v 5. pa 19 učencev (tj. 46 %).

Ko sva zastavili podvprašanje, kaj NPZ sploh pomeni, je večina učencev (zlasti petošolcev) odgovorila, da je to nacionalno preverjanje znanja, medtem ko so učenci v nižjih razredih odgovorili, da je to »nek test«.

3.8.5 Ali veš, v katerih razredih pišemo NPZ?

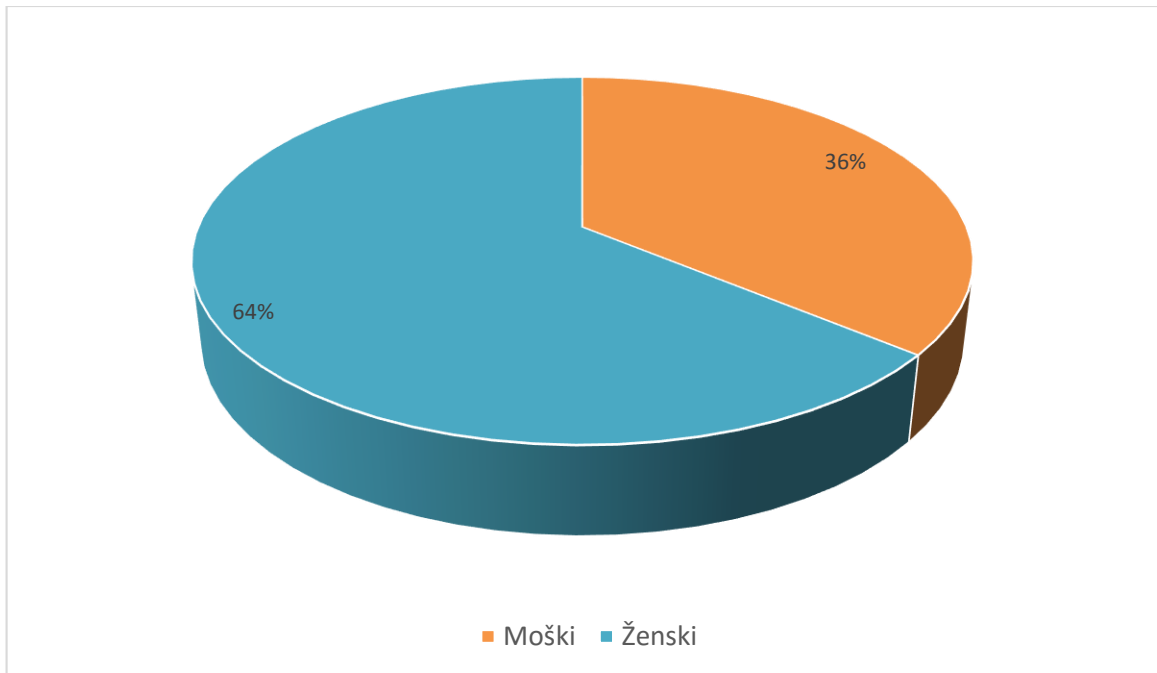
Slika 5: Poznavanje časa opravljanja NPZ-ja med mlajšimi učenci.

Pri zadnjem vprašanju naju je zanimalo, če učenci vedo, v katerem razredu se opravlja nacionalno preverjanje znanja. Med vsemi vprašanimi mlajšimi učenci jih je na vprašanje odgovorilo pritrdilno 25 (tj. 13,3 %). Po pričakovanjih je bil tudi tokrat odgovor vseh učencev 1. razreda negativen. V 2. razredu je na vprašanje pritrdilno odgovoril 1 učenec (tj. 2 %), v 3. 7 učencev (tj. 17 %), v 4. razredu 5 učencev (13 %) ter v 5. razredu 15 učencev (tj. 36 %).

Na podvprašanje, v katerem razredu oz. razredih pa učenci opravljajo NPZ, jih je večina odgovorila »v 9. razredu«, sledil je odgovor »na predmetni stopnji« ter »v 6. in 9. razredu«.

3.9 Statistična predstavitev podatkov ankete za starejše učence

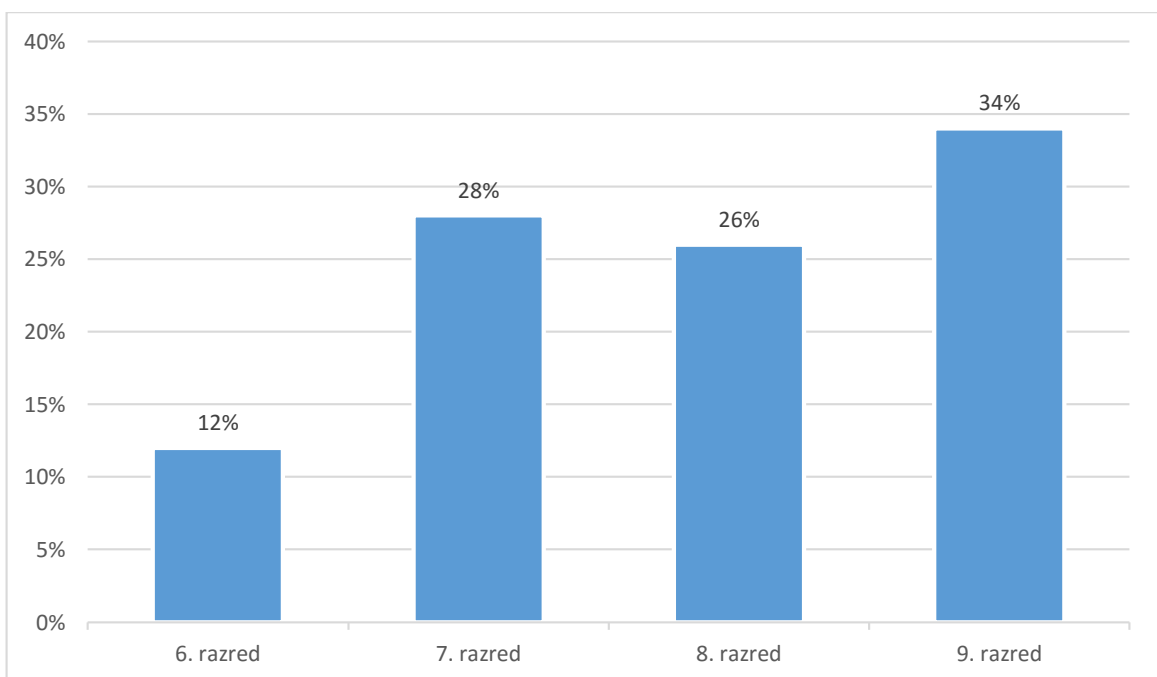
3.9.1 Spol

Slika 6: Spol anketiranih starejših učencev.

Vprašalnik je izpolnilo 140 učencev, od tega 89 deklet (64 %) ter 51 dečkov (36 %).

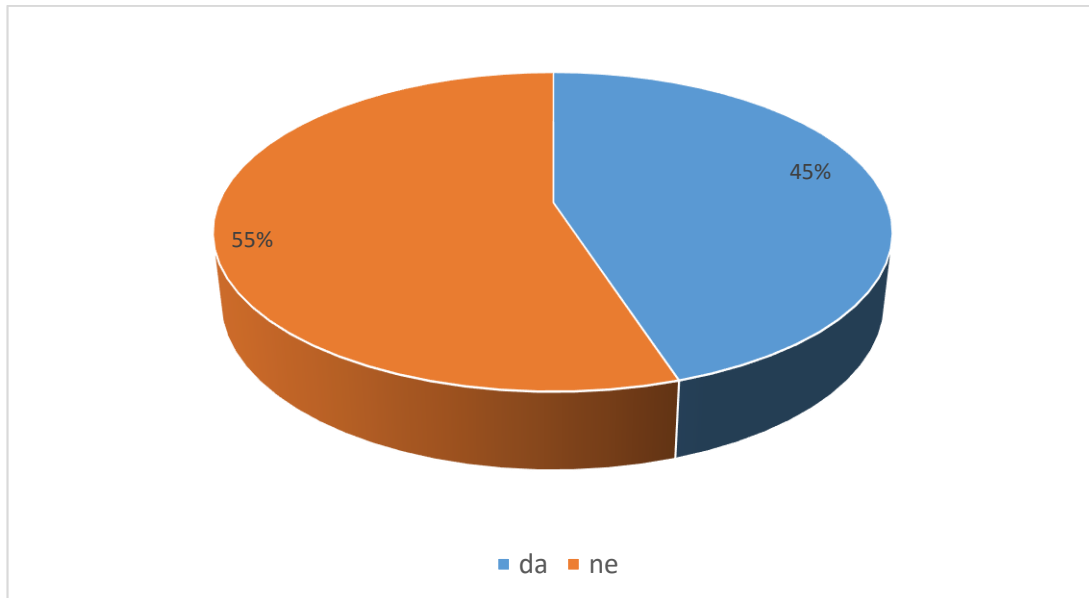
3.9.2 Razred

Slika 7: Razred anketiranih starejših učencev.

Med starejšimi učenci, ki so izpolnili vprašalnik, je bilo največ devetošolcev, in sicer 47, kar predstavlja 34 % vseh starejših anketiranih učencev. Številčno sledijo sedmošolci (39 učencev ali 28 %), osmošolci (37 učencev ali 26 %), medtem ko je bilo šestošolcev le 17 (tj. 12 %).

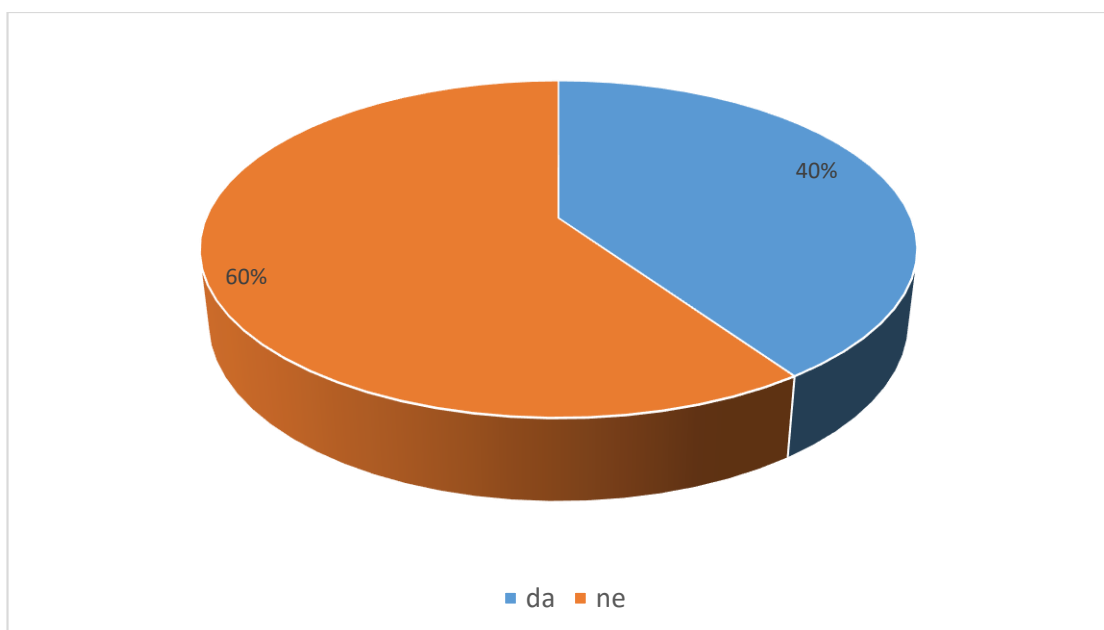
3.9.3 Ali meniš, da je nacionalno preverjanje znanja potrebno?

Slika 8: Mnenje učencev o potrebnosti NPZ.

S tem vprašanjem sva želeli izvedeti, kakšno je splošno stališče starejših učencev do same smiselnosti izvedbe NPZ. 63 vprašanih (tj. 45 %) je mnenja, da je nacionalno preverjanje potrebno, medtem ko jih 77 (tj. 55 %) meni, da NPZ ni potreben.

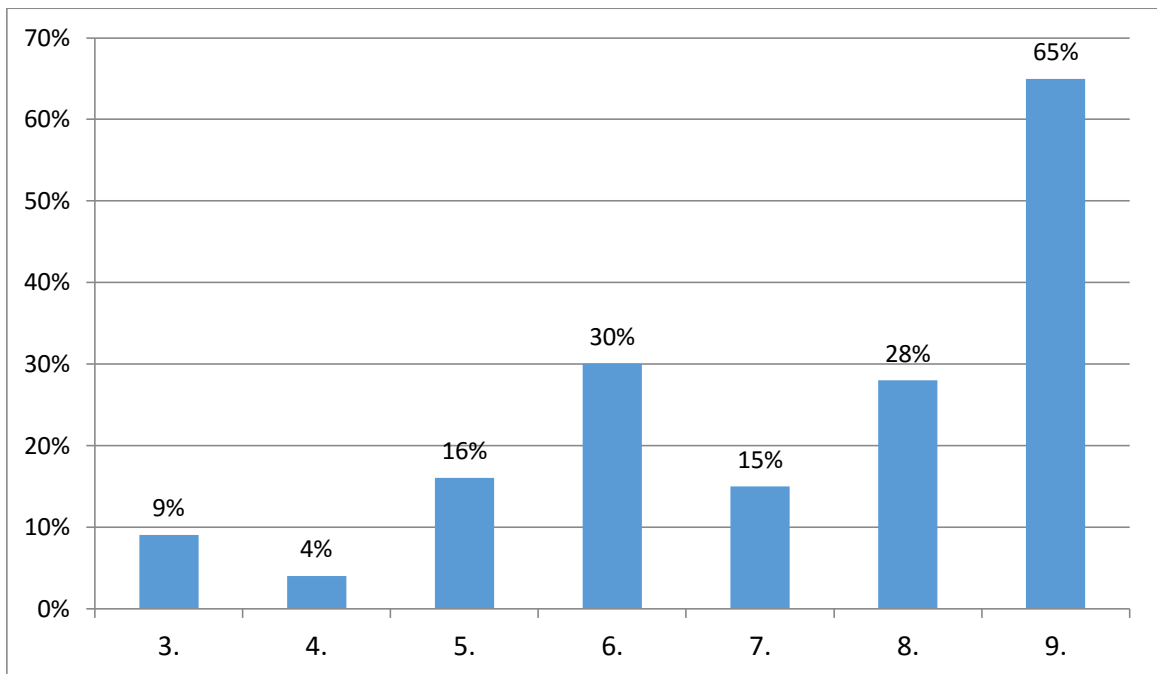
3.9.4 Ali bi se odločil pisati nacionalno preverjanje znanja, če bi bilo le-to neobvezno?

Slika 9: Mnenje starejših učencev o samostojni odločitvi opravljanja NPZ.

To vprašanje sva postavili, da bi izvedeli, če bi se učenci, v primeru, da le-to ne bi bilo obvezno, kljub vsemu odločili opravljati NPZ. Na vprašanje je odgovorilo 139 anketirancev. 56 oz. 40 % vseh, ki so na vprašanje odgovorili, bi se nacionalno preverjanje znanja odločilo pisati, četudi le-to ne bi bilo obvezno, medtem ko bi se 83 oz. 60 % učencev odločilo nasprotno.

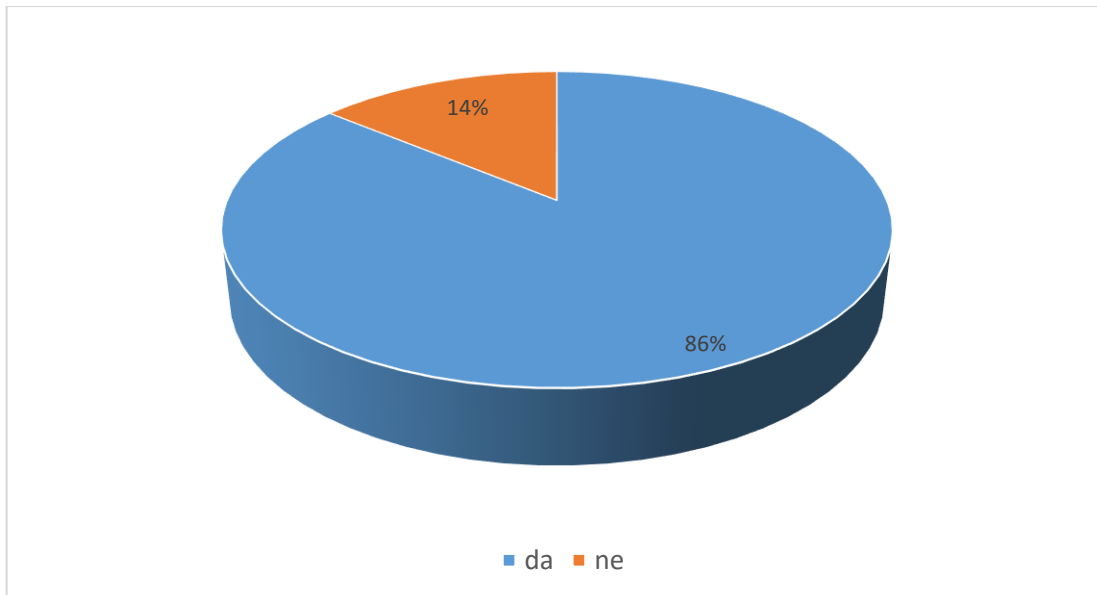
3.9.5 V katerem razredu oz. razredih bi po tvojem mnenju bilo najbolj smiselno pisati nacionalno preverjanje znanja?

Slika 10: V katerem razredu bi se učenci sami odločili pisati NPZ?

Od učencev sva želeli izvedeti, v katerem oz. katerih razredih (možnih je bilo več odgovorov) bi bilo po njihovem mnenju najbolj smiselno opravljati NPZ. Učenci so največkrat izbrali 9. razred, saj se je zanj odločilo kar 89 učencev oz. 65 % vprašanih. Drugi najpogostejši odgovor pa je bil 6. razred, ki ga je izbralo 41 učencev oz. 30 % vprašanih. Rezultati kažejo, da se večina učencev strinja s trenutnim stanjem, čeprav jih je preverjanju v 6. razredu naklonjenih kar polovica manj kot v 9. razredu. 38 učencev oz. 28 % meni, da bi bilo NPZ najbolj smiselno opravljati v 8. razredu, 21 učencev oz. 15 % bi ga raje opravljalo v 7. razredu, 22 učencev oz. 16 % pa v 5. razredu. Za 4. razred bi se odločilo najmanj vprašanih, in sicer 6 učencev (tj. 4 %), za 3. razred pa le nekaj več, in sicer 12 učencev (tj. 9 %).

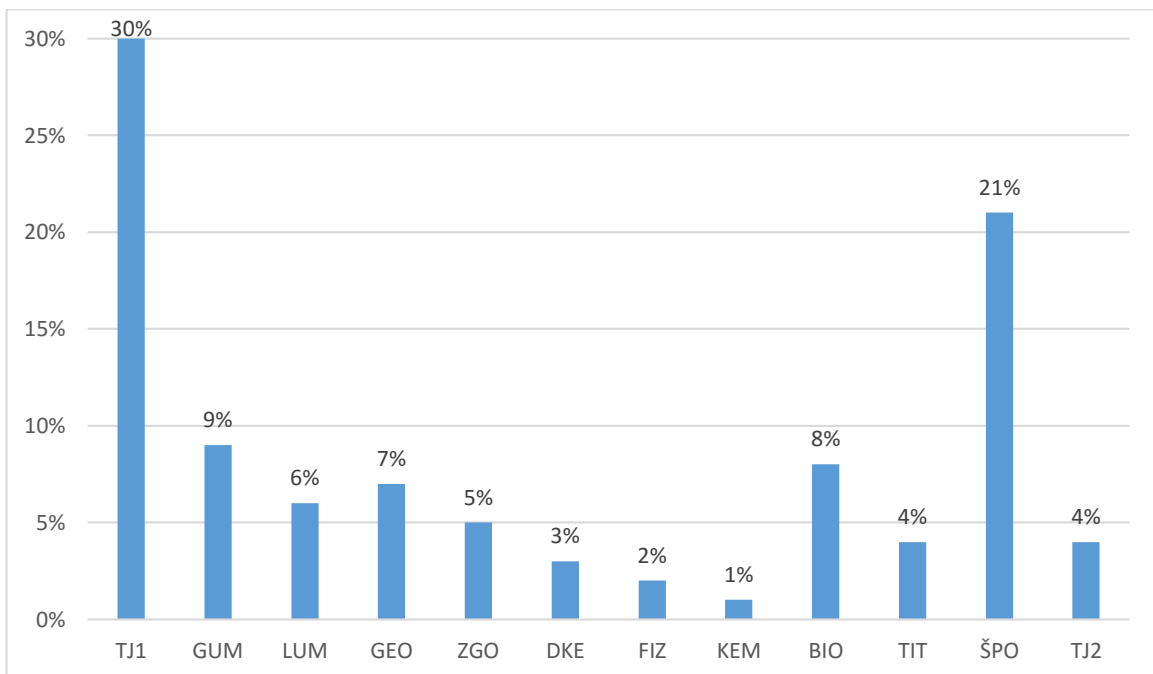
3.9.6 Meniš, da bi si tretji predmet v 9. razredu moral izbrati vsak učenec sam?

Slika 11: Mnenje učencev o samostojni izbiri 3. predmeta v 9. razredu.

Zanimalo naju je tudi, ali bi si učenci tretji predmet želeli sami izbirati. Ugotovili sva, da bi si ga večina, tj. 121 učencev oz. 86 %, najraje izbrala sama. Le 19 učencev oz. 14 % si tretjega predmeta ne bi želeli sami izbirati.

3.9.7 Če bi si tretji predmet lahko sam izbral, katerega bi izbral?

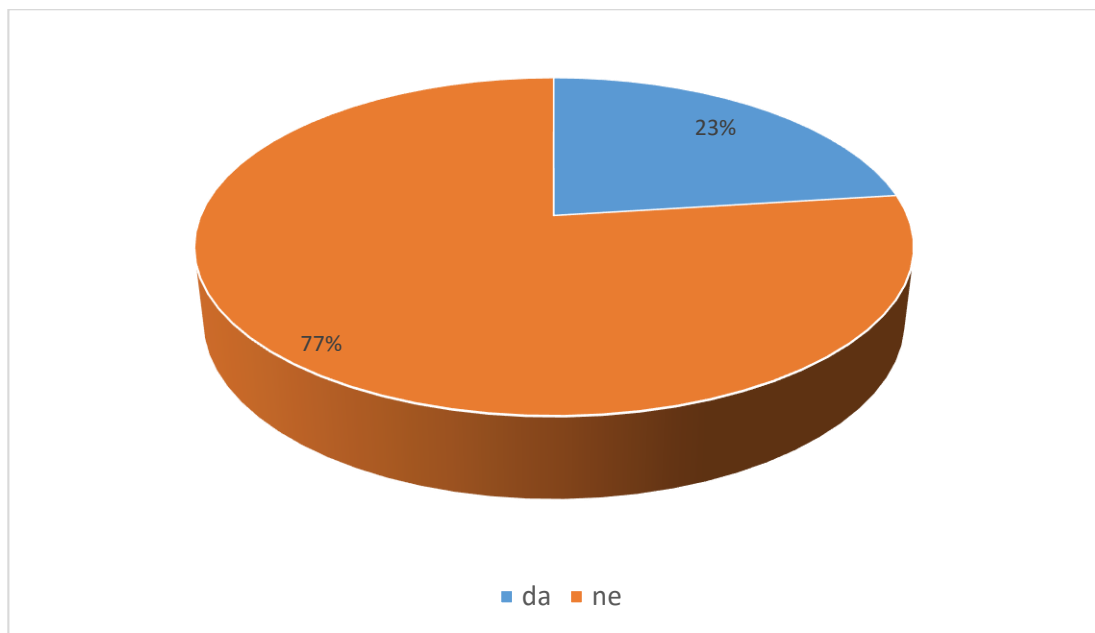

Slika 12: Predmeti, ki bi jih učenci zbrali kot 3. predmet.

Na to vprašanje je odgovorilo 137 od 140 vprašanih. Če bi si tretji predmet lahko učenci izbrali sami, bi si jih največ, to je 41 učencev oz. 30 % izbralo 1. tuji jezik, kar je na večini slovenskih šol angleščina. Sledi šport, ki bi ga izbralo 29 učencev oz. 21 %. Na 3. mesto se je uvrstila glasbena umetnost, ki bi jo izbralo 13 učencev (tj. 9 %), na 4. pa biologija, ki bi jo izbralo 11 učencev (tj. 8

%). Sledijo geografija z 10 učenci (tj. 7 %), likovna umetnost z 8 učenci (tj. 6 %), zgodovina s 7 učenci (tj. 5 %) ter tehnika in tehnologija in drugi tuji jezik – oba s 5 učenci (tj. 4 %). V domovinski in državljanski kulturi in etiki bi se na NPZ-ju preizkusili le 4 učenci (tj. 3 %), v znanju fizike 3 učenci (tj. 2 %), medtem ko bi kemijo izbral le en učenec (tj. 1 %).

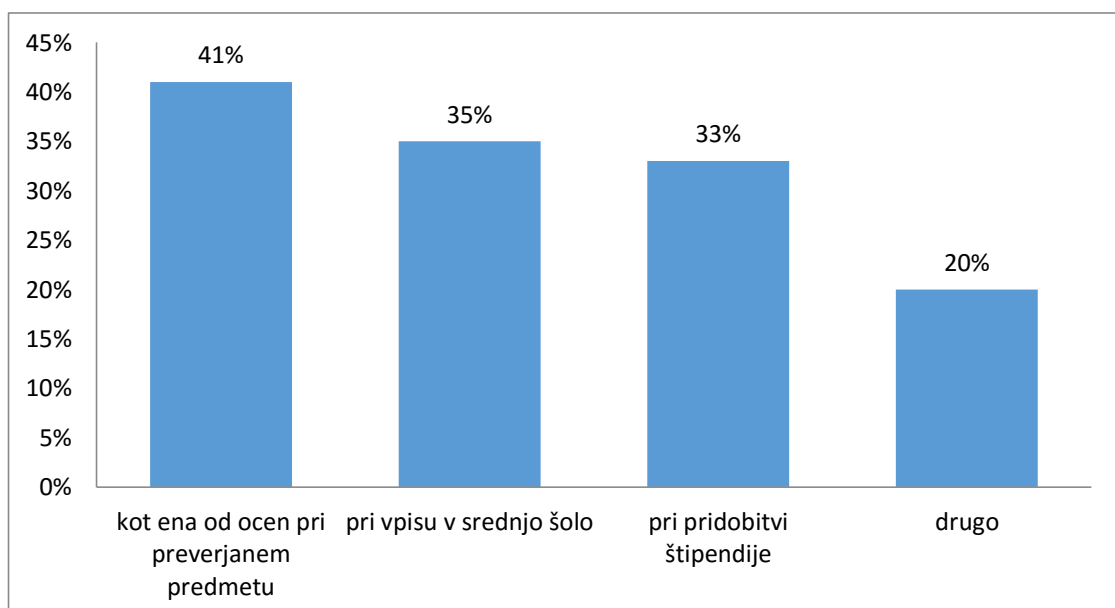
3.9.8 Ali bi po tvojem mnenju nacionalno preverjanje znanja moralo imeti večjo veljavo?

Slika 13: Mnenje učencev o večji veljavi NPZ.

Na to vprašanje je znova odgovorilo 137 od 140 anketiranih. 105 učencev oz. 77 % si ne želi, da bi imelo nacionalno preverjanje znanja večjo veljavo, medtem ko jih 32 (tj. 23 %) meni, da bi NPZ moral imeti večjo veljavo.

3.9.9 Rezultati nacionalnega preverjanja znanja bi se morali upoštevati ...

Slika 14: Mnenje starejših učencev o tem, kje bi se morali upoštevati rezultati NPZ.

Želeli sva izvedeti, kje bi se, po mnenju učencev, morali upoštevati rezultati nacionalnega preverjanja znanja. Največ učencev, in sicer 56 oz. 41 %, bi želelo, da bi se rezultat NPZ upošteval kot ena od ocen pri preverjanem predmetu. 48 učencev oz. 35 % jih meni, da bi se rezultati morali upoštevati pri vpisu v srednjo šolo, 45 učencev (tj. 33 %) pa je mnenja, da bi jih bilo treba upoštevati pri pridobitvi štipendije. 28 vprašanih oz. 20 % jih je označilo odgovor »drugo«, ki je ponudil tudi možnost vpisa svojega odgovora. Največ učencev ni vpisalo nobenega odgovora, medtem ko je med vpisanimi prevladoval odgovor *nikjer*. Drugi odgovori, ki so se še pojavili, pa so bili: *pri sprejemu v srednjo šolo in štipendiji, le kot dokaz tvojega znanja in pri zaključevanju ocen.*

4 ZAKLJUČEK

Glavni namen te raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kakšno je stališče osnovnošolcev do nacionalnega preverjanja znanja. S pomočjo dveh anonimnih anketnih vprašalnikov, na katere so odgovarjali učenci od 1. do 9. razreda (večinoma osnovne šole Olge Meglič), sva prišli do mnogih zanimivih, pričakovanih in tudi nekaj nepričakovanih ugotovitev.

Po opravljeni analizi podatkov anketnih vprašalnikov lahko ugotoviva, da je najina prva hipoteza potrjena. Domnevali sva, da večina učencev od 1. do 5. razreda še ni nikoli slišala za nacionalno preverjanje znanja. Analiza anketnega vprašalnika je namreč pokazala, da kar 74,8 % vseh vprašanih mlajših učencev še ni nikoli slišala za nacionalno preverjanje znanja in da kar 88,1 % vseh vprašanih mlajših učencev ne ve, kaj nacionalno preverjanje znanja sploh je.

Druga hipoteza je prav tako potrjena. Domnevali sva, da večina učencev od 6. do 9. razreda meni, da je nacionalno preverjanje znanja nepotrebno. Ugotovitve kažejo, da se NPZ zdi nepotreben 55 % vseh vprašanih starejših učencev. Odgovor naju je nekoliko presenetil, saj sva pričakovali, da bo delež tistih, ki menijo, da je NPZ nepotreben, veliko višji.

S prvim raziskovalnim vprašanjem sva želeli ugotoviti, kdaj se učenci prvič seznanijo z nacionalnim preverjanjem znanja. Ugotovili sva, da se učenci z NPZ prvič seznanijo relativno pozno, tj. šele okrog petega razreda. Ugotovili sva tudi, da ima večina tistih mlajših učencev, ki so že slišali za NPZ ali so celo vedeli, kaj NPZ pomeni, starejšega brata ali sestro, tako da domnevava, da je večina le-teh za NPZ prvič slišala ravno od njih.

Z drugim raziskovalnim vprašanjem sva želeli izvedeti, koliko starejših učencev bi se odločilo opravljati NPZ, če bi bilo le-to neobvezno. Ugotovitve kažejo, da bi se ga odločilo opravljati 40 % vseh vprašanih starejših učencev, kar naju je znova nekoliko presenetilo, saj sva pričakovali, da bo ta delež nekoliko nižji.

S tretjim raziskovalnim vprašanjem sva želeli izvedeti, v katerem razredu bi bilo, po mnenju večine starejših učencev, najbolje opravljati nacionalno preverjanje znanja. Analiza je pokazala, da večini učencev trenutno stanje ustreza in ga ne bi spreminjala, saj so se odločili za 9. in 6. razred (tj. 65 % in 30 %). Sledil je 8. razred (28 %), ki bi bil najprimernejši tudi po najinem mnenju. Verjameva namreč, da bi z opravljanjem NPZ-ja v 8. razredu imeli učenci še dovolj časa, da bi še pred vpisom v srednjo šolo lahko v 9. razredu »izpilili« morebitne primanjkljaje, ki bi se pokazali z NPZ-jem.

Odgovor na četrto raziskovalno vprašanje naju ni presenetil, saj sva pričakovali, da bi si večina vprašanih najraje tretji predmet izbrala sama (tj. 86 %). Zanimiv se nama je zdel odgovor, da bi največ učencev izbralo prvi tuji jezik. Odgovor si razlagava z dejstvom, da je tuji jezik eden tistih predmetov, ki je »stalnica« v urniku (npr. za razliko od tehnike in tehnologije ali fizike). Ena od razlag pa bi lahko bilo tudi dejstvo, da je tuji jezik v tem šolskem letu na OŠ Olge Meglič (večina vprašanih je bila učencev te šole) izbran kot tretji predmet, kar je vplivalo na odločitev. Pričakovali sva, da se bo zelo visoko uvrstil šport, saj ga večina učencev smatra kot šolski predmet, pri katerem se »ni potrebno učiti«.

Šesto vprašanje anketnega vprašalnika za starejše učence je odgovor na najino zadnje, peto raziskovalno vprašanje. Spraševali sva se namreč, ali bi po mnenju učencev nacionalno preverjanje znanja moralo imeti večjo veljavo. Ugotovili sva, da kar 77 % anketirancev meni, da ne. Zanimalo naju je tudi, kje bi se, po mnenju učencev, rezultati nacionalnega preverjanja znanja morali upoštevati. Večina učencev je bila mnenja, da kot ena od ocen pri preverjanem predmetu,

nekaj več kot tretjina pa, da pri vpisu v srednjo šolo. Veliko učencev je pri tem vprašanju izbralo odgovor drugo (20 %) in zapisalo, da se rezultati ne bi smeli upoštevati nikjer, kar pomeni, da so zadovoljni s trenutnim stanjem.

Raziskovalni del najine naloge pa s tem nikakor ni izčrpan, saj se odpirajo mnoga nova vprašanja, ki bi jih lahko raziskali, vendar jih zaradi obširnosti teme nisva uspeli. Pri analizi bi lahko podrobneje preučili razlike med spoloma. Lahko bi še podrobneje raziskali odnos učencev do nacionalnega preverjanja znanja kot tudi primerjali dosežke učencev, ki so se za NPZ posebej pripravljali in tistih, ki se niso. Odgovore na ta vprašanja in morebitna druga nova vprašanja pa bo morda poskušal poiskati kak drug mladi raziskovalec ali raziskovalka.

5 VIRI IN LITERATURA

Domajnko, Darija (et al). *Navodila za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli 2014/15*. Ljubljana: Državni izpitni center, 2014.

Državni izpitni center. *Osnovna šola - Nacionalno preverjanje znanja: informacije za učence in starše*. Ljubljana: Državni izpitni center, 2015.

Lipovec, I. in Velički, J. *Dopis s kritičnimi pogledi na NPZ*. Ljubljana, Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, 20. december 2013. Dostop: http://www.sviz.si/novice/media/1170/media/Problematika_NPZ.pdf (10. 3. 2015)

Korošec, J. *Prispevek k razpravi o nacionalnem preverjanju znanja (NPZ)*. Ljubljana, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2015. Dostop: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/NPZ/pobude_NPZ/Janko_Korosec.pdf (1. 3. 2016)

Mlakar, P. in Panjan, E. Nacionalno preverjanje znanja: drage dodatne informacije za učence in učitelje. *Dnevnik*, 6. maj 2015. Dostop: <https://www.dnevnik.si/1042712425> (10. 3. 2016)

Razdevšek-Pučko, C. (ur.) *Nacionalno preverjanje znanja - Letno poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2005/2006*. Ljubljana: državni izpitni center, 2006.

RIC. *Dostop do ovrednotenih preizkusov znanja in dodatne informacije o dosežkih pri NPZ za učence 6. in 9. razreda in starše*. Ljubljana, Državni izpitni center, 2014. Dostop: <http://www.ric.si/mma/Dostop%20do%20ovrednotenih%20preizkusov%20znanja%20in%20do%20datne%20informacije%20NPZ%20za%20ucence%20in%20starse%202015/2014051409053934/> (10. 3. 2016)

RIC. *Napotki za pripravo preizkusov znanja v osnovni šoli*. Ljubljana, Državni izpitni center, 2014. Dostop: <http://www.ric.si/mma/napotki%20za%20pripravo%20preizkusov%20znanja%20v%20o%C5%A1/2006070611534321/> (10. 3. 2016)

Semen, E. *Analiza anketnega vprašalnika za ravnatelje osnovnih šol: Poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja 2014/2015*. Sektor za raziskave in razvoj, Državni izpitni center, 2015. Dostop: <http://www.ric.si/mma/Analiza%20ankete%20za%20ravnatelje%20%20%20%20%20NPZ%20202015/2015100514090566/> (5. 3. 2016)

Slavec-Gornik, A. *Nacionalno preverjanje znanja učencev v Evropi: namen, organiziranje in uporaba rezultatov*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 2010

Škalič, M. *Stališča staršev do nacionalnega preverjanja znanja ob koncu drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja – magistrska naloga*. Maribor, Digitalna knjižnica Univerze v Mariboru, 2015. Dostop: <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=48126> (5. 3. 2016)

6 PRILOGE

6.1 Anketni vprašalnik za mlajše učence (1. do 5. razred)

1. Si že kdaj slišal za nacionalno preverjanje znanja oz. NPZ?

RAZRED	DA	NE
1. razred		
2. razred		
3. razred		
4. razred		
5. razred		

2. Ali veš kaj je NPZ?

RAZRED	DA	NE
1. razred		
2. razred		
3. razred		
4. razred		
5. razred		

Kaj? _____

3. Ali veš v katerem razredu pišemo NPZ?

RAZRED	DA	NE
1. razred		
2. razred		
3. razred		
4. razred		
5. razred		

V katerem? _____

6.2 Anketni vprašalnik za starejše učence (6. do 9. razred)

Pozdravljeni!

Sva Tjaša in Nika, učenki 9. b razreda OŠ Olge Meglič, in pripravljava raziskovalno nalogo o stališču osnovnošolcev do nacionalnega preverjanja znanja.

Veseli bi bili, če si vzameš nekaj minut časa in izpolniš najin vprašalnik. Tvoji odgovori nama bodo veliko pripomogli pri izdelavi najine raziskovalne naloge.

Spol: moški ženski

Razred: 6. 7. 8. 9.

1. Ali meniš, da je nacionalno preverjanje znanja potrebno?

- a) da
- b) ne

2. Ali bi se odločil pisati nacionalno preverjanje znanja, če bi bilo le-to neobvezno?

- a) da
- b) ne

3. V katerem razredu oz. razredih bi po tvojem mnenju bilo najbolj smiselno pisati nacionalno preverjanje znanja? (Možnih je več odgovorov.)

- a) v 3. razredu
- b) v 4. razredu
- c) v 5. razredu
- d) v 6. razredu
- e) v 7. razredu
- f) v 8. razredu
- g) v 9. razredu

4. Meniš, da bi si tretji predmet v 9. razredu moral izbrati vsak učenec sam?

- a) da
- b) ne

5. Če bi si tretji predmet lahko sam izbral, katerega bi izbral?

a) prvi tuji jezik	g) fiziko
b) likovno umetnost	h) kemijo
c) glasbeno umetnost	i) biologijo
d) geografijo	j) tehniko in tehnologijo
e) zgodovino	k) šport
f) domovinsko in državljansko kulturo in etiko	l) drugi tuji jezik

6. Ali bi po tvojem mnenju nacionalno preverjanje znanja moralo imeti večjo veljavo?

- a) da
- b) ne

7. Rezultati nacionalnega preverjanja znanja bi se morali upoštevati... (Možnih je več odgovorov.)

- a) kot ena od ocen pri preverjanem predmetu.
- b) pri vpisu v srednjo šolo.
- c) pri pridobitvi štipendije.
- d) drugo: _____